Een pand met een gouden rand

Oudste kerk in oude glorie

Foto: Alex Laclé

Foto: Nico van der Zee

door **Nico van der Zee**

Kerki 1846
Wat is de oudste kerk van Aruba? Sommigen zullen wijzen naar de kapel in Alto Vista, maar dat is niet juist. Die kapel staat inderdaad op de plaats waar ooit de eerste katholieke kerk voor de indianen gestaan moet hebben, maar dat kerkje is allang verdwenen. De huidige kapel is daar in de jaren '50 van de vorige eeuw neergezet. De oudste kerk van Aruba is een protestantse kerk.
Het kleine kerkje aan het begin van de Wilhelminastraat in Oranjestad is het oudste kerkgebouw van het eiland. Ooit gelegen aan de Paardenbaai, maar toen de kustlijn verschoven werd, kwam een rij bebouwing tussen de kerk en de baai te staan. De kerk dateert uit 1846, het jaartal dat ook op de gevel te lezen is. Voor de geschiedenis van het gebouw moeten we nog zo'n 25 jaar verder teruggaan.
In 1822 kregen de protestanten op het eiland een eerste voorganger, Klaas van Eekhout werd door de kerk op Curaçao hier als godsdienstleraar aangesteld. Op de plaats van het huidige kerkje stond een woonhuis van de familie Arends en dat werd voor 250 gulden aangekocht door de protestantse gemeente. Het huis diende als woning voor de voorganger, maar ook als kerk. Provisorisch werd een klok aan het dak bevestigd in een van de dakvensters.
Die situatie bleef zo'n 25 jaar lang bestaan, maar de kerk werd te klein en het gebouwtje was niet in goede staat. Vandaar dat een actie gestart werd om te komen tot een nieuw kerkgebouw. Het grootste deel van de giften was afkomstig uit Curaçao, maar ook de gemeenschap op Aruba zamelde geld in voor het nieuwe onderkomen. Het oude huis van Arends werd afgebroken, maar de stenen werden opnieuw gebruikt voor de nieuwbouw. De fundamenten van het oude huis vormden de basis van het nieuwe godshuis.
Het is een echt protestants kerkje geworden, sober, zonder de katholieke pracht en praal, maar wel duidelijk herkenbaar als een kerkgebouw. Dat komt uiteraard door de klokkentoren, maar die behoort niet bij het oorspronkelijke ontwerp. De eerste tien jaar had de protestantse gemeente geen kerkklok, want de oude klok was gebroken. Na tien jaar werd op het dak een soort duiventil gemaakt waar een nieuwe klok in gehangen werd. Nog tien jaar later kon men de huidige toren bouwen en kreeg de klok daar een plaats.
Het zijn vooral de raampartijen die het gebouw het aanzien van een kerk geven. Mooie spits toelopende ramen, waarvan het onderste deel met houten shutters is afgesloten, het bovenste deel zorgt voor lichtinval. De toren is versierd met christelijke motieven voor geloof, hoop en liefde. Het gebouw bevat maar één ruimte, de eigenlijke kerk met een balkon. De consistoriekamer is aan het hoofdgebouw vastgeplakt.

Wat was het?
Tot 1950 gebruikte de protestantse gemeente het kerkje voor haar wekelijkse diensten. Maar achter het kerkje werd een groter godshuis gebouwd dat deze functie overnam. Het oude kerkje werd niet afgebroken, ook al omdat men de historische waarde ervan inzag, maar gebruikt voor andere activiteiten. Rond 1990 nam de toenmalige dominee A. van den Doel het initiatief om het kerkje in oude glorie te herstellen. Dankzij hem werden binnen- en buitenkant aangepakt en kreeg de kerkruimte een nieuw interieur.

Wat is het nu?
25 jaar na de restauratie door Van den Doel is de bouwkundige staat van het kerkje sterk verslechterd. Dat komt ook door de gebruikte materialen. De koraal- of klipsteen die in de muren is verwerkt zorgt voor zoutuitslag en dat werd in het verleden verhuld door ieder jaar een nieuwe pleisterlaag aan te brengen. Dat pleisterwerk laat op veel plaatsen los. In het kerkje is te zien dat het houtwerk ook op verschillende plaatsen is aangetast. In de huidige staat is het gebouw niet goed te gebruiken.

Wat gaat het worden?
Gelukkig hebben we tegenwoordig meer oog voor de historische monumentale waarde van gebouwen. Monumentenbureau Aruba heeft een volledig plan klaar liggen voor de restauratie van dit oude kerkje, maar zoals zo vaak is de financiering op dit moment nog een probleem. De protestantse gemeente heeft het initiatief genomen om te komen tot restauratie van het gebouwtje. Dan zal het ook het exclusief protestantse karakter verliezen. Het is de bedoeling dat het een bezinningsruimte wordt, waar ook anderen gebruik van kunnen maken.

Rescata Nos Kerki 1846
De vorige week berichtte Amigoe al over de reddingsactie die op touw gezet is om dit oudste kerkje te behoeden voor verder verval. Er is geld nodig, zo'n 7 ton florin. Een onlangs opgerichte stichting, 'Rescata Nos Kerki 1846', onder voorzitterschap van Ernst Stutterheim gaat proberen dat geld bij elkaar te krijgen. Op zondag 27 april vindt er een grote actie plaats op het Plaza Daniel Leo, gecombineerd met een 'telethon' in samenwerking met Telearuba en ATV. Bekende Arubanen gaan geld inzamelen. Tegelijkertijd zijn er op het Plaza Daniel Leo verschillende activiteiten en is er een markt. Voor meer informatie kunt u bellen met 582-1435 of 560-2407. Per e-mail kunt u de stichting ook bereiken: kerki1846@gmail.com en ook is er een Facebook-pagina: Rescata kerki 1846.

Wandel door de straten en ergens staat wel een pand met een 'gouden rand'. Vervallen, stoffig, vergeten, maar toch bijzonder door de bouwstijl, omvang en/of historische uitstraling. ***Amigoe*** 'poetst' die rand weer op, blikt terug naar vroeger, maar is ook nieuwsgierig naar het heden. Wat was het, wat is het nu en wat gaat het worden? Voor informatie of interesse om aan deze rubriek bij te dragen, kunt u contact opnemen met arubaredactie@amigoe.com of telefoonnummer 582-4333.